

Leti si naj dajo v prihodnje res za ušesa zapisati to blamažo, v katero so spravili celo desnico. V ravno tisti seji je hudo napadel dunajski župan dr. Lueger ministerskega predsednika, ker je letá poslance pozivljaj, naj vendar v zbornici sodelujejo z vlado, da se morejo rešiti toliko potrebni predlogi, ki že dolgo časa čakajo rešitve. Ta krščanski župan se je popolnoma strinjal z izjavo strastnih socijalnih demokratov, češ da morajo vsi delati na to, da se odstrani ministerstvo Thunovo. Pozivljaj je ta krščanski socijalist, župan namreč, vse liberalne Nemce, naj se z njim vred združijo proti Thunovi vladi. Rad bi vedel, zakaj se krščanski socijalisti vedno bojujejo proti liberalcem in socijalnim demokratom, če njim je prijetnejše ostati v družbi z brezvernimi liberalci, kakor pa s katoličani. To so kaj čudni kristjani!

Te dni se močno govori o tem, da bo odstopilo več ministrov in da prevzamejo njihove službe moške izmed desnice. Trgov. minister, liberalci dr. Bärnreuther je že odstopil; najbrž odidejo za njim kmalu tudi pravosodni minister Ruber, kmetijski minist. Kast in naučni minister Bylandt. Za vsemi temi ne bomo Slovenci pretakali solz. Bärnreutherju, Ruberju in Bilandtu se pač nimamo Slovenci zahvaliti za nijedno drobtinico pravice ne, ampak ravno nasprotno. Morebiti se zbere tudi izmed »kršč. slovanske narod. zveze« mož, ki bo opravljal mnogo boljše posle ministra, kakor jih je opravljal kateri koli izmed zgoraj navedenih. No, ali bi bilo morda Avstriji na kvar, če sedi v minist. svetu zastopnik Jugoslovanov? Kdaj smo še imeli Slovenci ali pa Hrvati na tako odličnem mestu moža, ki bi bil mogel mero-dajnim krogom razložiti naše žalostne razmere? Ali mora res biti vsak minister rojen Nemec? Zakaj ne bi bil enkrat tudi Jugoslovan?

Naše šolske razmere.

V Mariboru, 3. oktobra 1898.

Ker se vsled Vaše zadnje polemike s celjskim slovenskim listom v narodnih krogih veliko govori o mariborskih šolskih razmerah in ker jih mnogi res ne poznajo, blagovolite mi, gospod urednik, ponuditi v svojem cenjenem listu majhen prostorček, da tudi javno nekoliko spregovorimo o njih.

V Mariboru prebiva po zadnjem ljudskem štetju 2653 Slovencev, torej 13 odstotkov vsega mariborskega prebivalstva. A to število ni natančno, kajti kdorkoli je v nemški službi ali pa sploh na kak način odvisen od Nemcev, dal se je vpisati kot Nemca. Mirnim srcem

lahko rečemo, da je v našem mestu, bodisi zavednih, bodisi nezavednih Slovencev, gotovo nad polovico vseh prebivalcev. Toda vkljub temu velikemu številu ni v Mariboru nobene slovenske mestne ljudske šole. In učitelji na nemških mestnih šolah so sami Nemci ali vsaj nemško misleči Slovenci, ki s slovenskimi otroci ne znajo ali pa si ne upajo govoriti v njih materinem jeziku. Otroci slovenskih starišev, ki pridejo na te šole, morajo potemtakem vsled nepovoljnega znanja učnega jezika ostati v prvih nižjih razredih ves čas svoje šolske dolžnosti. Na ta način se pogublja njihove duševne sile, ker se jim zabranjuje prosti naravni razvitek, a pogublja se tudi njihovo čednostno življenje, ker se vsled večletnega enakomernega pouka v enem razredu začnejo nagibati k lenobi in malomarnosti.

Seveda si naši učitelji vsled teh pojavov ne vznemirjajo vesti, kajti njih prvo načelo je, da se povzdigne Nemštvo in potopi Slovenstvo in le, ako temu načelu ne preti nevarnost, se ozirajo tudi na učna in vzgojevalna načela.

Azijskim šolskim razmeram v Mariboru je treba nujno zdravila, nujno pomoči. A kdo naj pomore? Izvestno v prvi vrsti mariborski Slovenci. Toda kam se naj obrnejo? Do mesta? Bilo bi brezvspešno. Do deželne šolskega sveta? Bilo bi istotako brezvspešno. Kam pa torej? Do države in do zavoda šolskih sester.

V Mariboru imamo že dve utrakvistični šoli z nemškimi in slovenskim poukom in sicer na vladnici c. kr. učiteljskega mariborskega in na vladnici zasebnega učiteljskega šolskih sester. Toda obedve šoli ne ustrezata sedanjim razmeram in časom. Na vladnici c. kr. učiteljskega je samo trirazrednica s petimi šolskimi leti, pri šolskih sestrah samo dvorazrednica s prvima dvema šolskima letoma. Slovenski otroci torej na teh šolah ne morejo zadostiti šolski dolžnosti, ampak po petem šolskem letu, oziroma po drugem si morajo poiskati nemške šole. A lahko bi zadostili šolski dolžnosti, ako bi se te dve šoli razširili.

Vadnica c. kr. učiteljskega je državna šola. Da se ona razširi, zahtevati se mora od države in v tej zadevi opominjamo slovenske poslance, naj storijo svojo dolžnost. Vadnica šolskih sester je zaseben zavod. Zato pa se obračamo danes s prošnjo do šolskih sester, da v korist slovenskemu narodu in na zahtevo pametnih vzgojeslovnih načel razširijo svojo utrakvistično dvorazredno vadnico v večrazrednico. Tudi namenom obeh naših učiteljskih bila bi razširitev samo v lastni blagor.

Kakor znano, so vadnice priklopljene vsakemu učiteljskemu, da se bodoči učitelji vadijo v teh šolah, da imajo v njih svoje učne poskuse. Ti poskusi v vadnicah pa so posebno za slovenske učiteljske kandidate in kandidatke izredne važnosti. Ker sta naši učiteljski nemški, si slovenski kandidatke le jedino pri nastopih v vadnici pridobivajo slovenske znanstvene izraze. A po sedanjem ljudsko-šolskem učnem črtazu še marsikateri predmeti v prvem in drugem letu ne pridejo do svoje veljave. Ako ima torej vadnica samo edina prva šolska leta, si kandidatke in kandidatke v nekaterih predmetih ne prilastijo slovenskih imen. Domo-vinoslovje, prirodo-pisje, zgodovina, geometrično oblikoslovje se začnejo pravzaprav le v tretjem šolskem letu. Razvidno je potem takem, da bi bila razširitev vadic obema učiteljskema tudi v veliki lastni hasek.

Seveda bi bilo pri vadnici šolskih sester tako razširjenje zvezano tudi z velikimi zasebnimi gmotnimi stroški, ker je zavod zaseben, a prepričani smo, da bo tudi slovensko razumništvo uvaževalo korak šolskih sester ter jim priskočilo na pomoč z izdatno gmotno podporo, kakoršna se jim dosedaj ni povsod naklanjala.

Pri tej priliki še naj omenimo, kako lahki so dandanes na učiteljskih zrelostni izpiti iz sloven. Dokler se nemščina na dolgo, široko in globoko izprašuje, treba je v slovenščini odgovoriti le na par vprašanj in usposobljenost za slovensko poučevanje je pridobljena. Odtod ona žalostna prikazen, da se v slovenske kraje vrivajo učiteljske moči, ki niso sposobne za poučevanje slovenskih otrok. Toda da so izpiti tako lahki, tega niso krive učne moči na naših zavodih, ampak nekdo drugi —.

Mi bi lahko naše šolske razmere naslikali še z bujnejšimi barvami in ne govorili bi neresnice, toda mi smo se namenoma vzdržali vsake živahnosti v opisovanju, da bi se nam od nobene strani ne moglo očitati. da pretiravamo. Toda kar smo napisali, to je gola, suha resnica, in kar smo nasvetovali, je vredno, da se prevdari in vresniči.

Politični ogled.

Avstrijske dežele.

Dunaj. Danes se govori, da je za trgovskega ministra imenovan vodja katoliško ljudske stranke, baron Dipauli. Ali se še bodo izvršile v ministerstvu nadaljne spre-

Na dvoru se je odzvalo nekaj glasov. Mladi mož je brzo vstal in poslušal. Deva je hitela k linam; toda takoj je bila zopet pri Ivanu.

Bil je to otec z dvema sosedoma, govorili so o današnjem obisku in nekaj šepetali o Ivanu.

«Imel je na sebi cunje, na čelu rano od sablje, desno nogo povezano in do sem so ga sledili. Možno neki, da se še enkrat vrnejo. Potem pojdejo najbrže po vsej vasi. Ubogi Nebeski!»

«Tega vsega je kriva ona. Hotela je imeti iz njega doktorja, a sedaj ima, niti nečem reči kaj!»

«Bil je neki na praških barikadah prvi, vstrelil častnika, in ko so uže vsi utekali, hotel jih je še zadržavati!»

Ivan je slišal vsako besedo tega govora.

«Glej, Anica! Takoj moram oditi. Spravil bi tvojega očeta v nesrečo. Moram jim ubežati. Črez noč pridem dosti daleč, dan preležim neke v žitu, a drugo noč bodem na meji!»

«Ne smeš, Ivan, preveč si izmučen, ubegel; ne pustim te, in še vedno krvaviš!»

«Spremiš me nekoliko!»

«Nemara do groba! Čemu si šel med nje, in čemu si nosil to rudečo čepico!»

«Tudi od tebe, Anica moram to slišati?»

In vendar sem ti že prej toliko pravil o tej naši češki zemlji,» govoril je Ivan, «kako zahteva svoje nekdanje pravice, in kako je naš narod beden! A mi moramo naši očetnji pripomoči do nekdanjih pravic in narod povzdigniti. Toda ni se nam posrečilo. Kdo more za to? Po Českem nas niso hoteli razumeti. Zaman sicer, ako Bog da, nismo krvaveli. Veš-li, da tudi trda tla ne rodé, ako jih ne pomoči dež? A ta naša kri bila je češkim tlem uprav majev dež. Morali smo zemljo namočiti, da bi zopet rodila Čehe s srcem, s častjo in s pametjo v glavi!»

In deva je gledala široko rano na čelu Ivanovem, gledala to mlado, kapljajočo kri, ki je bila strahovita rosa na vsahla tla očetnjave. Danes so ji zvenele njegove besede, ki so nekdanj tudi njo ogrevale, tako tuje, tako ledene, da jo je zeblo v kosteh.

Iz cerkvice se je oglasil večerni zvonček, nad lipami se je prikazala zvezda za zvezdo, in ko jih je bilo razsuto nad vasjo brez števila, plazili sta se po vrtu od hiše Pri-borskih s počasnim korakom dve postavi, in nemogli sta se in nemogli razstati.

In komaj sta se ločili, razlegalo se je po vasi zopet ogrsko preklinjanje, žvenket sabelj, ki so tolkle ob prag. A to pot šli so huzarji res od doma do doma, od koč do koč, povsod so iskali, a ničesar niso našli.

Radi tega zvali so žveplo in ognjen dež na to gnezdo. In ko bi le smeli — volje so imeli k temu dosti in še preveč — nemara bi tem seljakom, neizvzemši niti župana, vrgli rudečega petelina na streho.

Starega Nebeskega so odvedli še to noč v železju na urad; jeden ga je privezal h konju, in ako ni mogel hitro naprej, pobodel ga je z bajonetom, in kmet niti jeknil ni.

Mati je klečala doma v izbi pred križem in molila za sina in očeta; toda ni mogla dobro moliti, kajti nekaj ji je ves čas pravilo, da je temu vsemu kriva le ona, ker Ivana ni hotela darovati Bogu.

Kmet se je vrnil tretji dan, a gospoda ga je vendar kaznovala.

Že četrty dan zarano je zaropotal pred vasjo boben in deset beloplašnikov je vstopilo v njegovo hišo z ukazom, da ostanejo tako dolgo pri njem, dokler Nebeskega Ivana ne dobé. Vojaki so požrli vse in kmeta in ženo njegovo drli so, kakor so bolje umeli.

A ko tega niso več mogli prenesti, šel je Nebeski v Prago. V Pragi je hodil od vrat do vrat, pošiljali so ga od Pilata k Herodu, od Ana do Kajfa, a vsi so zmajali ramena. Vojaki se niso umaknili iz hiše.

Toda nekoč zopet pred solnčnim zahodom, začul se je pri Nebeskih boben in hripavo povelje, oglasilo se je rožljanje orožja,

membe, se danes ne more določno povedati. Toda govoriča ne utihne, da bodo tudi Jugoslovani dobili v ministerstvu svojega zastopnika.

Gradec. Volitve za mestni zbor so končane in sicer so zmagali nemški nacionalci. V občinskem odboru bo vladal prejšnji duh. Razpuščenje odbora je bil torej zaman. Govori se, da bo vsled nepovoljnega izida teh volitev sedanji namestnik odstopil. Dobro, a Bog nas varuj kranjskega Heina! Grof Gleispach bo neki moral iz Gradca oditi, ker pri nadsodišču ne pripušča slovenskih razprav. Spremljal ga bo znani Wanggo. Nam Slovencem naj dajo slovensko nadsodišče v Ljubljani in Gleispach in Wanggo lahko ostane, kjer hočeta.

Koroško. V Celovcu so ustanovili novo kmečko stranko. Za ustanovitev si je stekel največ zaslug štajarski baron Rokitsky. Baron in še zraven štajarski pač najbolj pozna potrebe koroških kmetov? Toda društvo itak ni ustanovljeno v prvi vrsti, da se povspešujejo koristi kmečkega stanu, ampak da se širi nemškutarizem in liberalizem. — Notarjem v Železni Kapli je imenovan neki Val. Schwarzl, ki niti besedice ne ume slovenski, čeprav je tamkajšno ljudstvo popolnoma slovensko. Tako vlada skrbi za Slovence! Nemci si naj med nemškim ljudstvom iščejo kruha in zaslužka in ne med nami!

Gorica. Kako predrzno se ravna v uradih proti Slovencem, kaže sledeči dogodek. Dne 27. sept. je bila pred goriškim sodiščem obravnava zaradi zaplenitve »Soče«. Predsednik sodišča je otvoril in vodil obravnavo v laščini. Zastopnika lista, ki je temu ugovarjal, zavrnil je predsednik, češ: Tukaj ni uredništvo »Soče«! Ko je govornik izjavil, da tej razpravi ne more prisostvovati, dejal mu je predsednik Zörrer: Pojdite, kamor hočete. Zastopnik lista je odšel, obravnava se je vršila brez njega. Proti takemu slovensko večino v deželi žalečemu postopanju laških sodnih uradnikov je uredništvo takoj protestiralo pri ministerstvu ter zajedno prosilo državnozborsko večino za pomoč, da se vendar jedenkrat konec napravi takim razmeram.

Trst. Ravnatelj poštne in brzojavne urada v Trstu, g. Pokorny, je premeščen v Gradec. Tržaški Slovenci ga niso ljubili, ker tudi on njih ni ljubil, in zato se sedaj veselijo njegovega odhoda. Toda mi štajarski Slovenci tega veselja ne delimo s tržaškimi brati, ker ga sedaj mi dobimo. Naslednikom Pokornemu v Trstu imenovan je dr. Felicetti, dosedaj poštni ravnatelj v Gradcu.

a pred pragom odmerjeni koraki. Vojaki so zapustili dom, zdelo se je, da tega sami niso pričakovali. Ljudje so se temu čudili, samemu Nebeske mu dozdevalo se je to nepričakovano; toda ko so zvedeli, da se je Nebeskega sin sam izdal, nehali so se čuditi.

Seljak je po tej novici povsile glavo, šel v vrt, v katerem je stala gošča rož, sedel na drenovo klop in ni se ganil od tam ves dan. Do zadnjega trenutja se je nadejal, da je njegov sin srečno prispel čez mejo. A ko so mu povedali, da je njegov sin bil vjet in skraja obsojen k smrti in vrvi, toda se mu je obsodba spremenila v osemnajstletno ječo, zopet ni rekel besede, le na ženo je pogledal — danes prvič tako — s strašnim predbacivanjem.

Ferdo Mlinarjev je prispel srečno na Francosko, živi tam še danes, a tudi ostalim iz okolice se ni ničesar hudega prigodilo.

Jednega oblekli so zato samo v lovsko suknjo. Med ljudmi se je pravilo na tihem, da je bil baje nekdo od teh dijakov izdajica.

Češki konstituciji, kakor jo je umel ljud, zagrmel je Windischgrätz pogrebno salvo, in potem je minila kakor dim njegovih topov v jasnih junijevih dnevih.

Od teh dob je minilo leto in dan in v vrtu Nebeskih razcvetale so se rože uže v četrtič.

Vnanje države.

Srbsko. Govori se, da se hoče kralj zopet otrestiti vpliva svojega očeta razkralja Milana. To bi bila velika sreča za srbsko ljudstvo. Milan je spravil s svojim razkošnim življenjem Srbijo gmotno že tako ob rob in zadnji čas je, da se vrže ta pijavka proč od telesa vrlega srbskega ljudstva.

Cerkvene zadeve.

Premilostljivi knez in škof v dijaškem semenišču.

Veliko in nepopisljivo veselje naredili so premil. knez in škof gojencem tukajšnjega kn. šk. dijaškega semenišča, ko so jih v nedeljo dne 25. septembra obiskali, za njih sv. mešo služili, jim nekaj milih očetovskih nauk na mladeniška srca pokladali in njim podelili blagoslov božji za trudapolno tekoče šolsko leto 1898/9.

Prečastito ravnateljstvo in dijaki pričakovali so svojega višjega pastirja pri vratih ter jih spremljali po stopnicah, ki so bile s cvetjem zalo okinčane, v prelepo in prijazno kapelico hišne varuhinje Matere božje.

Po opravljeni skupni zjutranji molitvi služili so premil. knez in škof tiho sv. mešo, pri kateri so domači pevci prav lepo peli. Nekaj večih dijakov pristopilo je tudi k sv. obhajilu, kar je premil. kneza in škofa še posebno razveselilo.

Po sv. meši nagovorili so Prevzvišeni kaj ganljivo in prisrčno upapolne gojence. Omenili so, da so se z veseljem odzvali povabilu prečastitega ravnateljstva ter prišli v to prelepo semenišče. Z radostjo napolnjuje se njihovo srce, če gledajo toliko mladenčev in če pomislijo, da bodo ti nekda kakor duhovniki prav plodonosno delovali v prekrasni lavantinski škofiji. Toda nekaj jih pa danes tudi žalosti, spomin namreč na nepopisljivo nesrečo, katero bi naredil med pridnim in vernim ljudstvom le eden dijak, ko bi postal nekda nesrečen duhovnik.

Pa prepričani so, da bodo vsi semeniščani čez leta pridni duhovniki. Da bode pa temu tudi v resnici tako, vzgledujejo se naj zmiraj nad dvema svetnikoma, slavnima škofoma in cerkvenima učenikoma, ki sta v najtesnejši prijateljski zvezi že v mladeniških letih živela, in to sta škofa sv. Bazilij Veliki in sv. Gregorij Nacijanski.

Črne baržunove čepice z rdečebelimi prameni si ni nikdo več upal nositi, a kje jih niso raztrgali, položili so jih v skrinjo potomcem v spomin, da bi vedeli, kake čepice so nosili za češke konstitucije.

Seljak Nebeski je sedel vsak dan, odkar so cvetele rože, v vrtu na drenovi klopici s črez prsa zloženimi rokami, zamišljen in z nekoliko osivelo glavo, ali bolje rečeno s pepelasto.

Bilo je zopet nekoč v nedeljo popoldne. Otroci, toda uže drugi, igrali so zopet pod štirimi lipami, a v vas je prihajal zopet nek neznani mož. Toda tega se niso otroci vstrašili. Gledali so skoraj posmehljivo za njim. V licih in bradah tvorile so se jim jamice, tako so se nasmejevali.

Prislec je nosil na glavi čepico z žoltim, obledelim pramenom, v roki je nosil špansko trstiko z zakovano glavo, a v telovniku tičala mu je knjiga prenapolnjena z listinami. Hodil je kakor puran, ako ga kdo najhuje z rdečim robcem razdraži.

Bil je to uradni sel, a takrat v petdesetih letih je mogel uradni sel mnogo storiti. Stopil je med otroke pod lipami in vprašal po Nebeskih. Otroci bušili so zopet v smeh, ker jih je tako gosposko vprašal in s tako čudnim naglasom.

To prijateljstvo kaj lepo opeva sv. Gregorij sam v pesni »de se ipso«, v kateri pravi, kako sta z Bazilijem hrepenela po učenosti, da pa nevošljivosti nista poznala; napeljevala sta drug drugega k čednostnemu življenju; Bogu v nebesih posvečeno je bilo njuno življenje; shajala sta se le s součenci, ki so bili najnedolžnejši in najmirnejši. Poznala sta le dva pota, pot v cerkev k duhovnikom in pot v očitno šolo; posvetno veselje in gledališča prepuščala sta onim, katere je to veselilo.

In po vzgledu teh slavnih svetnikov naj bodejo tudi gojenci semeniščani pred vsem pobožni pri svojih vsakdanjih molitvah in naj častijo posebno prečisto devico Marijo; potem naj bodo marljivi v priučanju ved, potrebnih za svoj prihodnji vzvišeni poklic; naj bodo dalje pokorni svojim predpostavljenim; naj bodo ponižni, pred vsem pa nedolžni in čisti, ker čistost je kraljica vseh drugih čednosti. Čistost ljubil je sam božji vzveličar Jezus Kristus čez vse. Čistim obljubil je gledanje nebeskega veličja; prečisto devico si je v mater, čistega moža v krušnega očeta izvolil; apostoli in učenci morali so biti čistega srca. In če bi mladenič imel tudi modrost Salamonovo in učenost sv. Avgustina in Hijeronima, pa bi ne bil več nedolžen in čist, bil bi nesrečen ves čas svojega življenja.

Tako in enako govorili so premili nadpastir v navdušenih, srce ganljivih besedah k ljubim gojencem dijaškega semenišča. Končno so še jim dali svoj višjepastirski blagoslov in potem še blagoslov z Najsvetejšim.

Po zajutreku zahvalil se jim je eden gojencev v prisrčnih besedah za visoki pohod in za nepozabljive, zares očetovske besede.

Bog daj, da bi ljubezni polni opomini ostali vedno v srcih dobrih semeniščanov ter obrodili v njih obilo sadu za čas in za večnost!

Gospodarske stvari.

Nekaj črtic o trti in vinu.

Kar se pretakanja vina tiče, naj se zapomni, da je dobro, mlado vino po stari navadi pretakati, namreč na ške, da pride prav obilno z zrakom v dotiko, se nasiti kislica, ter na ta način hitreje zori. Starino pa moramo pri pretakanju zraka varovati, da ne pride do nje preveč glivnih trosov, ki po njem plavajo. Najboljše je, ako starino

Stareji deček privedel ga je do vrta Nebeskih.

Sel je izvlekel knjigo, iz knjige veliko pismo in podal je Nebeske mu. Seljak je vzel molče pisanje, pogledal na naslov, bil je nemški, potlej na pečat in na tem je bil velik dvoglavi orel. Razprostrl je list, toda razumel ni besede, ker je bilo vse nemško, a v vsej vasi ni umel nikdo niti besedice nemški. Kmet je sela vprašal, kaj zopet hočejo ti gospodje od njega in ga prosil, da mu list prebere. (Dalje prih.)

Smešnice.

Nek kmet je gnal v Zagreb kozla na sejem. Ker se pa še nikdar ni vozil po železnici, hotel je to priliko porabiti. A imel je premalo denarja za oba. Plača torej samo za sebe, kozla pa priveže za rogove zadi za vlak. Ko pa kozel ni mogel dohajati več vlaka, ga je ta le še vlačil za seboj. Pri tem pa so se kozlu iztrgali rogov in obležal je mrtev na železnem tiru. Ko je v mestu izstopil kmet ter hotel kozla odvezati, da ga žene na sejem, se ne malo začudi, ker kozla ni več. »Oh preljubi moj kozel,« vzdihne žalosten, »saj sem vedel, da si moral pehati voz, ker tako hitro se še nisem nikdar vozil. Zato pa so ti ostali samo rogov, a ostalo si pri pehanju vagonov izgubil.